

Az angol és a spanyol parlamenti könyvtárak szervezete és tájékoztató szolgáltatásai

A brit parlament házai és a spanyol törvényhozás számára információs szolgáltatásokat nyújtó parlamenti könyvtárak tanulmányozása egy speciális terület, a képviselő-tájékoztatás eltérő gyakorlatainak megismerését és hazai fejlődését szolgálja. Az országgyűlési kamarák könyvtárai és információs intézményei pártsemleges alapon, munkatársaikat megfelelő társadalmi és anyagi elismerésben részesítve, a hagyományos és a modern könyvtári szolgáltatások széles skálájával állnak a parlamenti képviselők és szakértők rendelkezésére. Az elektronikus információhordozó eszközök, az online és CD-ROM adatbázisok, a hálózatok és archiváló rendszerek nagymértékben hozzájárulnak a magas színvonalú tájékoztatáshoz.

Bevezetés

Az alábbiakban bemutatjuk a Nagy-Britannia és Spanyolország törvényhozó testületeit kiszolgáló, a parlament szervezetén belül működő dokumentációs, információs és kutató szervezetek feladatait és tevékenységét. Elemzésünk középpontjába a parlamentek tagjai számára nyújtott információs és tájékoztató szolgáltatásokat állítjuk. A hatékony törvényhozói és képviselői munka alapfeltétele a megfelelő információs ellátottság, melynek a nemzetközi tapasztalatok szerint is fontos biztosítéka a parlamentek mellett működő könyvtár. A nyolcvanas évek végén újra induló magyarországi képviselő-tájékoztatásban részt vevőknek különösen, de a tájékoztató munka iránt általában érdeklődőknek is érdekes és tanulságos lehet a parlamenti képviselőket kiszolgáló, a honatyák jogalkotói és képviselői tevékenységét segítő angol és spanyol intézmények munkája.

Az angol parlament mindkét házának saját könyvtára van, melyek közül a méretek, a szolgáltatások, és a tevékenységi kör spektrumát tekintve a *Képviselőházi Könyvtár* (House of Commons Library) a jelentősebb. A tájékoztató munka forrásai és eszközei sokszínűségének bemutatása mellett külön szeretnénk hangsúlyozni a könyvtár mint kutatóműhely jelentőségét, és az ott folyó munka sajátosságait. A *Lordok Háza Könyvtára* (House of Lords Library) kisebb szervezet, amely a kamara sajátos feladatából adódóan (a felsőház a Legfelső Bíróság szerepét is betölti), színvonalas és gazdag jogi gyűjteménnyel, egyfajta szakkönyvtárként is működik.

A spanyol képviselő-tájékoztatás szervezetileg is eltér a brit gyakorlattól. A Kongresszus

(Congreso de los Diputados) és a Szenátus (Senado) mellett 1982-ben létrehozott *Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságok* (Dirección de Estudios y Documentación) nyújtanak információs szolgáltatásokat a képviselők és a szenátorok számára. Mindkét intézmény a parlamenti szervezetnek egy-egy igazgatósága, nem viseli a könyvtár nevet, működésében a hivatali és a könyvtári szervezeti elemek is megtalálhatók.

Befejezőként a két parlament információs szolgáltató és képviselő-tájékoztató intézményei működésének lényeges jellemzőit, a hasonlóságokat és a különbözőségeket szedjük sorba. Nem célunk ugyan a magyarországi gyakorlat nemzetközi összehasonlítása, mégis a brit és a spanyol tapasztalatok itthon hasznosítható elemeire a magyar képviselő-tájékoztatás vonatkozásában is szeretnénk rámutatni.*

Nagy-Britannia

A brit parlament 650 képviselőjének és kb. 1200 lordjának munkájához szükséges információt és dokumentumokat a parlamenti szervezeten belül elsősorban a Képviselőházi és a Felsőházi Könyvtár szolgáltatja. Mint ismeretes, a két kamara eltérő súlyú szerepet játszik a törvényhozási folyamatban, és ennek megfelelően az őket kiszolgáló könyvtárak is mind méretükben, feladataik-

* A cikk tartalma az intézményekben 1994 májusában, illetve novemberében tett tanulmányút tapasztalatain alapul. A két-két hetes londoni, illetve madridi kint tartózkodást a Művelődési és Közoktatási Minisztérium szakmai ösztöndíja tette lehetővé.

ban, mind szervezeti felépítésükben különbözőek. Az 1818-ban alapított Képviselőházi Könyvtárban több mint 170-en dolgoznak, állománya meghaladja a 150 ezret. A kutatói tevékenység folytatására vonatkozó javaslatot már 1944-ben felvetette az illetékes bizottság. Ezzel szemben a Lordok Háza Könyvtára 18 főt foglalkoztat, állománya kb. 100 ezer kötet, s mindössze ketten végeznek kutatótevékenységet. A brit gyakorlat ismertetése során elsősorban a Képviselőházi Könyvtárról szólok részletesebben.

House of Commons Library

A Képviselőházi Könyvtár két fő részlegből, a *Parlamenti* és a *Kutatói részlegből* (Parliamentary Division, Research Division) áll. A négy osztályból álló Parlamenti részleg tulajdonképpen klasszikus könyvtári intézménynek tekinthető. Itt történik többek között a könyvek beszerzése, katalogizálása, itt végzik a referenzmunka nagy részét, ide tartozik az automatizáció, a nyilvánosság tájékoztatása.

A *Számítógépes és technikai szolgáltatások osztályán* (Computer and Technical Services Section) végzik a könyvtár alpműködését biztosító, a gyarapítással és a feldolgozással kapcsolatos munkákat. Ehhez az osztályhoz tartozik a könyvtári automatizáció teljes feladatköre: a könyvtári munkafolyamat rendszereinek számítógépesítése, valamint a tájékoztató munkában mindennapi eszközként használt belső és külső adatbázisok működtetése és karbantartása, a belsők továbbfejlesztése.

A gyors és hatékony könyvtári tájékoztatásnak ma már elengedhetetlen eszközei a számítógépes adatbázisok. A londoni parlamenti könyvtárak e tekintetben magas színvonalon ellátottak, kb. 15 külső cégtől vásárolnak szolgáltatásokat. A Képviselőházi Könyvtárban többek között a BLAISE, a DIALOG, a DATA-STAR, az ORBIT hostokon nyújtott adatbázisok elérhetők. A leggyakrabban igénybe vettek közé tartoznak a sajtóban megjelenő híreket, tényeket, elemzéseket magukba foglaló, a bel- és külügyek aktuális témáit tartalmazó, valamint a törvényhozással kapcsolatos különféle adatbázisok, mint például a *Financial Times* által kiadott, a lapéhoz hasonló tekintélyű és igényes PROFILE adatbázis, a NEXIS REUTER TEXTLINE, a jogi LEXIS, LAWTEL, vagy az Európai Unió hatályos jogszabályait tartalmazó CELEX-JUSTIS. Erős technikai és szervezeti apparátus segíti az angol parlamenti képviselők és szakértők kérdései között gyakran szereplő, statisztikai adatok megszerzését igénylő kérdések megválaszolását. Így az adatbázisok közül kiemelhető a Munkanélküliségi Ügyek Minisztériumának NOMIS nevű adatbázisa, az angol Központi Statisztikai Hivatal (CSO) adatbázisa.

A parlament két házának ügymenetével, a törvényhozási folyamat aktuális állapotával kapcsolatos különféle információkat (törvényjavaslat, módosító indítványok, állandó és ideiglenes bizottságok munkája, szóbeli és írásbeli kérdések stb.) a POLIS rendszer (*Parliamentary On-Line Information System*) különböző, indexelt állományai tartalmazzák, amelyeket a parlamenti ülés után azonnal aktualizálnak. Az 1987–1992-es ülészakarra vonatkozóan mintegy 387 000 tétel kereshető, de például a könyvtári katalógus állománya is megtalálható a POLIS-ban. A rendszer a parlament két házának és hivatalainak otthont adó Westminster palota hálózatán működik, a teljes parlament, a képviselők, szenátorok, a hivatali alkalmazottak, a parlamenti tagok és az apparátus alkalmazottai számára egyaránt rendelkezésre áll. Emellett a képviselőknek lehetőségük van modem segítségével az adatbázisok távoli elérésére is, pl. a választási körzetben levő irodából. A POLIS-t könyvtári kiadványok, pl. a hivatalos jegyzőkönyvek (Hansard) indexének elkészítéséhez használják még fel, vagy különféle, a parlamenti működéssel kapcsolatos statisztikák, grafikonok, táblázatok összeállításához.

A Képviselőházi Könyvtár olvasótermi szolgáltatást, az általános parlamenti és nem parlamenti információk és dokumentumok szolgáltatását, a képviselői kölcsönzések lebonyolítását a *Referenz szolgáltatások osztálya* (Reference Services Section) munkatársai végzik. Az alsóházi ülésterem szomszédságában levő őt, könnyen megközelíthető, reprezentatív, különböző funkciójú olvasótermet kizárólag a képviselők vehetik igénybe. Külön teremben válaszolják meg rövid lélegzetű, egy-egy tényadatra, könnyen megkereshető információra vonatkozó gyors referenzkérdéseiket, egy másikban a képviselők a gondosan összeállított kézikönyvtárat használhatják, a napi sajtót olvashatják. A szomszédos olvasóteremben az elmélyültebb, nagyobb nyugalmat kívánó olvasás, parlamenti felkészülés feltételeit teremtették meg. A könyvtári állomány könyveit – a referenzkönyvek és az ún. jogi gyűjteménybe tartozó művek kivételével – csak a képviselők kölcsönözhetik; a kölcsönzéseket itt bonyolítják.

A könyvtár 1991-ben elkészült új épületrésze, a Westminsterrel szemben, a Parliament Streeten, többek között a képviselők titkárai és szakértői rendelkezésére álló kisebb és kevésbé reprezentatív olvasótermeknek ad otthont. Funkciójuk megosztása hasonló a csak képviselők által használható termékéhez. A tapasztalatok szerint az olvasótermek kihasználtsága nem egyforma, a kevésbé látogatott olvasótermek funkcióit felülvizsgálják, és ha szükséges, megváltoztatják. A termekben mindkét helyen megtalálhatók a hálózati és a különféle adatbázisokat, pl. CD-ROM-okat tartalmazó

számítógépek, amelyek könyvtárosi segítséggel vagy önállóan is használhatók.

A könyvtár speciális szolgáltatásai közé tartoznak a video- és audiófelvételek, vagy a videotext szolgáltatás. Különböző hírsugárzó és -közvetítő cégektől rendszeresen kölcsönöznek az éppen aktuális belpolitikai, parlamenti, gazdasági témákkal foglalkozó anyagokat, műsorokat. Ezeket a képviselők a helyszínen megnézhetik, de kérésükre más, konkrét hír- vagy elemző műsorok felvételeit is beszerzik.

A képviselői olvasótermek egyikében önállóan, saját munkatársaival nyújt referenzszolgálatot a *Külpolitikai és nemzetvédelmi osztály* (International Affairs and Defence Section). Itt könyvtári és kutatói feladatokat is végeznek. Egyrészt gyűjtik a más országokkal kapcsolatos könyveket és a különféle parlamenti, politikai, gazdasági dokumentumokat, publikációkat, sajtószemlét készítenek a külföldi napi- és hetilapokból, ide érkeznek a különféle nemzetközi szervezetek anyagai, s az osztályon foglalkoztatott könyvtáros munkatársak felelősek az Európai Unió dokumentációjáért is. Másrészt megválaszolják a külpolitikára, a gazdasági kapcsolatokra, a nemzetbiztonságra, az európai integrációra, az egyes országokkal kapcsolatos általános politikai, társadalmi problémákra vonatkozó nagyobb lélegzetű, szakmai (jogi, politikai, közgazdasági stb.) ismeretet és/vagy idegennyelv-tudást igénylő, elmélyültebb munkát kívánó képviselői kérdéseket. Emellett rövidebb-hosszabb terjedelmű ún. kutatási jelentéseket, tanulmányokat is készítenek aktuális, gyakran előforduló, vagy éppen várhatóan előtérbe kerülő kérdésekről.

A parlamenti könyvtárakban, így a tanulmányozott brit és spanyol intézményekben folyó kutatói tevékenység természetesen nem akadémiai kutatást jelent. A külföldi gyakorlatot egyre szélesebb körben megismerve azt mondhatjuk, hogy a speciális szakismeretet igénylő, az információt részben feldolgozó, egyfajta kutatómunkát igénylő szolgáltatások a hagyományos könyvtári szerepen túllépő modern parlamenti tájékoztatás részévé váltak.

A brit Képviselőházi Könyvtár zárt könyvtár, felhasználói körébe a képviselők, azok titkárai, szakértői és a parlamenti apparátus tagjai tartoznak. A könyvtár a Lordok Háza tagjainak is rendelkezésére áll, de ők csak esetenként veszik igénybe. A nagy nyilvánosság előtti nyitottságot a szintén a Parlamenti részleghez tartozó *Közérdekű Információs Hivatal* (Public Information Office) képviseli. Az osztály tájékoztató munkája: válaszadás a brit állampolgároktól telefonon érkező, a parlament működésével, a parlamenti intézményrendszerrel, a képviselőkkel, a bizottságok munkájával kapcsolatos azonnal megválaszolható kérdésekre. A jelentkezések 40%-a a folyó parlamenti munkára

vonatkozik, 20%-a történeti jellegű. Havonta kb. 10 000 telefonon, illetve 100 levélben érkező kérdésre adják meg a megfelelő információt, amelyhez 95%-ban saját, papírhordozón vagy számítógépen levő forrásait használják fel.

Az osztály tevékenységének másik része a publikációk összeállítása és megjelentetése. A *Weekly Information Bulletin* pl. a képviselőház heti menetrendjét, többek között a napirendet, a bizottsági ülések tagjait, témáit, időpontjait, az élő törvényjavaslatokat, az esetleges új képviselők neveit, az Európai Unióval kapcsolatos, valamint a kormánytól és a különféle kormány szervektől újonnan érkezett dokumentumokat tartalmazza. Kiadnak olyan brosúrát is, amely a parlamenti dokumentumok brit és írországi, illetve londoni könyvtári elérhetőségét jelöli meg (*Parliamentary Holdings in Libraries in Britain and Ireland; Access to Parliamentary Resources and Information in London Libraries*). Kiadványaik közé tartoznak az elsősorban a nyilvánosságnak készülő ismeretterjesztő jellegű ún. ténylapok (factsheets). Ezek a néhány oldalas brosúrák közérthetően szólnak a parlamentarizmus intézményeiről, a törvényhozói folyamat menetéről, a jogrendszeréről, a brit belpolitikai élet aktualitásairól.

Az iskolás korúak számára előadásokat tartó, a parlamenti demokrácia alapjaival, legfőbb intézményeivel megismertető, egyben külön kiadványokat is készítő oktatási egység (House of Commons Education Unit) szintén a Közérdekű Információs Hivatal szervezetébe tartozik. Nevével ellentétben nemcsak a képviselőház, hanem a felsőház tagjainak is rendelkezésére áll. Mind a képviselők, mind a főrend kérésére pl. látogatásokat szerveznek iskolai csoportok számára, elsősorban a parlamenti ülésszak szünetének időszakában. Az egység munkája nem tartozik szorosan a képviselő-tájékoztatáshoz, de a parlamenti demokrácia működésének, legfontosabb intézményeinek helyszíni bemutatásával hozzájárul a politikai intézményrendszerre vonatkozó állampolgári tudás megalapozásához.

A brit Képviselőházi Könyvtár másik nagy szervezeti egysége a *Kutatói részleg*, amelynek munkája jóval túlmutat a klasszikus (parlamenti) könyvtári szolgáltatásokon. A részleghez hat önálló osztály tartozik. Az egy-egy szakterületen otthonosan mozgó, elmélyült tudású, alapvetően nem könyvtáros végzettségű szakemberek (jogászok, közgazdászok, szociológusok, politológusok, statisztikusok, történészek stb.) feladata a speciális szaktudást igénylő képviselői kérdések megválaszolása. Egy-egy kérdés teljesítése nemcsak a megfelelő dokumentum rendelkezésre bocsátását, a tényadatok felkutatását, a bibliográfia összeállítását jelenti, hanem a képviselő vagy szakértője által feltett bármilyen jellegű kérdés

konkrét, általában írásban történő megválaszolását.

A könyvtárnak a képviselő parlamenti kötelezettségeiből fakadó minden kérésével foglalkoznia kell. Ide tartozik mind a törvényhozói, mind a választott képviselői tevékenységével kapcsolatos bármely kérdés. A választópolgárok ügyes-bajos dolgait, személyes problémáit tartalmazó leveleket, amelyekben parlamenti képviselőjüktől várnak segítséget vagy felvilágosítást, gyakran átadják a kutatói részleg megfelelő munkatársának. A parlamenti képviselőket és szakértőket külön tájékoztató füzet segíti abban, hogy például az abortuszról a jótékonyági tevékenység adókérdéseit, a fogyasztóvédelemtől az állatbetegségekig vagy a Man-szigetek jogrendszerétől a radioaktív hulladékok tárolásáig terjedő különféle ügyekben személy szerint kihez fordulhatnak kérdéseikkel (Who does what in Research).

A Kutatói részleg egyes osztályainak szervezeti felépítése, munkatársai iskolai végzettségének szintje, feladatköre és munkavégzése hasonló; az osztályok szakterületenként különülnek el. Így külön osztályhoz tartoznak a vállalat-gazdaságtan, az üzleti élet és a közlekedés témái (*Business and Transport Section*), a gazdaságpolitika és gazdasági statisztika (*Economic Policy and Statistics Section*), az oktatás és a szociálpolitika (*Education and Social Services Section*), a belpolitika kérdései (*Home Affairs Section*), a tudományok és a környezetpolitika (*Science and Environment Section*), de önálló osztály foglalkozik az általános és társadalmi statisztikai adatok szolgáltatásával is (*Social and General Statistics Section*). Szembetűnő a képviselők fokozott érdeklődése a statisztikai adatok, indexek és trendek iránt. Egy osztály teljes egészében, egy másik pedig munkája fontos részeként ezeket szolgáltatja.

A Kutatói részleghez évente kb. 14 000 kérdés érkezik, nagyrészt telefonon vagy levélben. A képviselőház 650 tagja nem azonos intenzitással használja a szolgáltatásokat. A brit parlamenti könyvtárban a képviselőknek csak bizonyos csoportja ismeri jól és veszi rendszeresen igénybe a Kutatói részleg szolgáltatásait. A spanyol- és magyarországi tapasztalatok is azt mutatják, hogy nem minden parlamenti képviselő használja ki a könyvtárak által nyújtott információs és tájékoztatói lehetőségeket. Ez önmagában természetesen tekinthető, csak az arányok ismeretében tehetnének értékelő észrevételeket.

A brit tapasztalatok szerint a Kutatói részleget az ellenzéki képviselők gyakrabban keresik fel. Jellemző, hogy a jelenleg kormányzati pozícióban levő Konzervatív Párt képviselői inkább a választópolgároktól érkező kéréseket továbbítják, s kevésbé veszik igénybe a szolgáltatásokat törvényhozói munkájukhoz.

A Képviselőházi Könyvtár Kutatói részlege saját tevékenységére nem úgy tekint, mintha az a képviselői információigény kielégítésének egyedüli lehetőségét jelentené. A képviselők sok egyéb intézmény információszolgáltatásai között válogathatnak. Ezekkel az intézményekkel a részleg nem versengésre, a képviselők kizárólagos megnyerésére, hanem együttműködésre törekszik. Az alternatív információforrások közé tartoznak többek között a pártok mellett működő kutatóintézetek (amelyek a pártatlan könyvtártól eltérően párt-szemponyokat is figyelembe vevő elemző-kutató tevékenységet folytatnak), az akadémiai, egyetemi intézetek, a képviselőnek szakértői-kutatói munkát végző személyes alkalmazottak, egyes vállalatok ún. parlamenti irodái, a különféle nyomást gyakorló, lobbyzó csoportok forrásai és anyagai.

A Kutatói részleg osztályai a beérkezett kérdések megválaszolásán kívül elemzéseket, tanulmányokat készítenek. Ezek a háttér tanulmányok (*Reference Sheets, Background Papers, Research Notes*) egy-egy aktuális törvényhozási témáról szólnak, kb. 15–30 oldalon. A tapasztalat az, hogy megkönnyítik a képviselők, illetve szakértők tájékozódását az adott témában; az eredeti dokumentumokat részben feldolgozva, a lényegyet kiemelve tárják fel egy-egy kérdés politikai, gazdasági vagy szociális vonatkozásait. A tanulmányok előre, a kormány – általában egy évre szóló – törvényhozási programjának ismeretében készülnek.

Gyakorlati hasznosságuk, a készítőik szakképzettsége és tudása által garantált színvonalasságuk mellett elkészítésük hozzájárul az ott dolgozók „szakmai közérzetének” javításához is. A kisebb-nagyobb konkrét képviselői és szakértői kérdések napi megválaszolásán túl az egy-egy témában való elmélyülés, a kutatómunka és az eredmények írásbeli rögzítése önálló alkotómunkát igényel, ami a belső tudományos igények kielégítését, és a munkatársak szakmai feltöltődését segíti. Ismereink szerint a brit és amerikai parlamenti könyvtárakban mindezeket intézményszerűen megvalósították.

House of Lords Library

Az 1826-ban alapított Felsőházi Könyvtár kizárólag a Lordok Háza tagjait szolgálja ki, a nyilvánosság számára egyetlenegy ponton sem érhető el. A felsőház működésére vonatkozó állampolgári érdeklődés kielégítésére a könyvtártól független, a parlamenti apparátus részeként működő *Lordok Háza Információs Hivatala* (Information Office of the House of Lords) szolgál. Feladatai közé tartozik a telefonon vagy írásban érkező, a felsőház munkájára vonatkozó, magánszemélyek által feltejt rövid kérdések megválaszolása, de a nagyobb lélegzetű, meghatározott kutatói tevékenységhez

szükséges, intézményektől érkező információs igények kielégítése is.

A Felsőházi Könyvtár mérete és a tájékoztatásban betöltött szerepe jóval kisebb, mint az alsóház könyvtáré. Alapvető feladata a felsőházi tagok parlamenti és egyéb kötelezettségeinek, valamint a Lordok Háza bírói tevékenységének ellátását segítő dokumentációs és információs szolgáltatások biztosítása.

A könyvtári állomány évente kb. 15 000 új kötettel és 3000 egyéb dokumentummal bővül. A kis méretek miatt gyors a feldolgozás, egy-egy kötetet személyes kérésre is beszereznek. A gyűjtőkört elsősorban a jog, a politikatudomány, és a parlamenti ügyek teszik ki. A könyvtári kölcsönzés a felsőház tagjai számára is természetes szolgáltatás. A könyvtári munkafolyamatok automatizáltak, a tájékoztató munka a saját könyv- és dokumentumállományon kívül a különböző külső (LEXIS, NEXIS, PROFILE, BLAISE, DIALOG) és belső (POLIS) adatbázisokra épül.

A könyvtár szolgáltatásainak használatára a Lordok Háza valamennyi tagja jogosult. Az 1994. márciusi állapot szerint 1203 tagja van a felsőháznak, de közülük csak 350–400 végez aktív törvényhozói tevékenységet. Az aktív törvényhozó lordok és ladyk mintegy kétharmada használja a könyvtárat. A felhasználói kör másik sajátossága, hogy azt zömében (70–80%) az ellenzéki pártokhoz tartozó, valamint független lordok alkotják.

Mint korábban szoltunk róla, csupán a könyvtár két munkatársa végez kutatói tevékenységet. Munkájuk jórészt a felsőháznak az igazságszolgáltatásban betöltött szerepéből fakadó kérdések megválaszolása. Az angol bírói hierarchia csúcsán ugyanis a Lordok Háza áll. A Legfelső Bíróságot a lordkancellár (egyben házelnök), legfeljebb 11, kifejezetten erre a célra a felsőházba emelt peer, valamint a ház korábban bírói funkciót betöltött tagjai alkotják. Elsősorban ők és szakértők azok, akiknek a könyvtár e két jogász végzettségű kutatója dolgozik. Emellett természetesen mindenféle más, több időt és szakismeretet igénylő, alapsabb kutatómunkát vagy elemzést kívánó, zömében azért jogi természetű kérdést is megválaszolnak.

A tájékoztató munka eszközei a könyvtár speciális jogi szakkönyvtárként kezelt állománya, a különféle jogi dokumentumok, szakfolyóiratok, a bírósági ítéletek gyűjteménye, angolszász és más külföldi jogszabályok gyűjteménye, az Európai Unió jogalkotása papír- és elektronikus hordozón (pl. CELEX-JUSTIS), illetve a különféle már említett jogi adatbázisok (pl. LEXIS).

Spanyolország

Spanyolországban a modern parlamentarizmus kezdete Franco 1975-ben bekövetkezett halála, a diktatúra bukása utánra tehető. Az új alkotmány elfogadása (1978) és a társadalmi-gazdasági megállapodások (Moncloa-paktumok, 1977) megkötése után a Kongresszus egyre inkább visszazserezte korábbi funkcióját, és a működésében még 1923-ban felfüggesztett Szenátus is ismét elkezdte munkáját. A diktatúrából a demokráciába való átmenet demokratikus alapjainak kiépítése felgyorsította a jogalkotói munkát. Az intenzív parlamenti tevékenység információigénye erőteljesen felvetette a törvényhozást kiszolgáló dokumentációs és információs szervezet kialakításának kérdését.

Mind az alsóházként működő Kongresszus, mind a felsőház szerepét betöltő Szenátus már a XIX. század elejétől önálló könyvtárral és archívummal rendelkezett. Az 1982-ben, illetve 1983-ban létrehozott Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóságok ezekre a már meglévő intézményekre épültek. Mindkét igazgatóság a parlamenti apparátus szerves részeként működik, alapfeladata a törvényhozással és a képvisellel kapcsolatos munkához szükséges dokumentumok, információk és tanulmányok szolgáltatása a képviselők és szenátorok, szakértők, a parlamenti csoportok és bizottságok, valamint az apparátus tagjai számára.

Habár a két kamara törvényhozói jelentősége Spanyolországban sincs egyensúlyban (az alkotmányban meghatározott feladatok alapján a Kongresszus elsőbbséget élvez a Szenátussal szemben), a két Tanulmányi és Dokumentációs Igazgatóság eszköz- és személyi állományát tekintve mégis hasonló méretű, szervezeti felépítése alapvetően megegyezik.

A kezdetben 5-6 főt foglalkoztató könyvtárak 45-55 főt alkalmazó sokfunkciós Intézménnyé nőttek ki magukat. Az igazgatóságok szervezeti felépítése, funkcióinak jellege sajátos: mind a hagyományos könyvtári szervezeti és működésbeli elemeket, mind az általános hivatali apparátus jellemzőit magukon hordozzák. Az igazgatóságok szervezeti egységei: *Könyvtár* (Departamento de Biblioteca), *Levéltár* (Departamento de Archivo), *Dokumentáció* (Departamento de Documentation), *Európai Közösség és összehasonlító jog* (Departamento de Estudios Comunitarios y de Derecho Comparado), *Tanulmányok részlege* (Departamento de Estudios), *Autonóm közösségek dokumentációs részlege* (Servicio de Documentación Autonómica), *Kiadványok részlege* (Servicio de Publicaciones). E két utóbbi részleg csak a Szenátus igazgatóságában létezik. Mivel a két igazgatóság igen sok szervezeti és funkcióbeli

hasonlóságot mutat, a következőkben együtt mutatjuk be őket. Előbb azonban tekintsük át az autonóm közösségekkel kapcsolatos dokumentációs és információs tevékenységet.

Autonóm közösségek

A két ház között a legfőbb különbség a Szenátus funkciójából és összetételéből fakad. A spanyol felsőház a Franco után létrehozott közigazgatási egységek, az autonóm közösségek országos szintű érdekképviseleti és törvényhozói szerve. Tagjai a közösségekben megrendezett helyhatósági választások győztesei, és a közösségi parlament képviselőtestülete által delegáltak. A szenátorok tehát elsősorban közösségük-tartományuk képviselőjét látják el az országos törvényhozási folyamatban. Mindez elengedhetlenné teszi a 17 autonóm tartomány (Galícia, Asztúria, Kasztília-León, Kantabria, Baszkföld, Navarra, Aragónia, Katalónia, La Rioja, Madrid, Extremadura, Kasztília-La Mancha, Valencia, Andalúzia, Murcia, a Baleár- és Kanári-szigetek) parlamenti dokumentumainak, jogszabályainak, kormányzati információinak stb. gyűjtését, rendszerezését és rendelkezésre bocsátását. Ezt a feladatot látja el az 1991-től önálló autonóm közösségek dokumentációs részlege. Az osztály munkatársai a tartományi választások előtt a választási előkészületekkel, a kampánnyal kapcsolatos, a törvényhozóitól eltérő információk igényeket is kielégítik.

A tájékoztató munkát segíti az a két adatbázis, amely szintén ezen az osztályon készül. A CALEX (1983-tól működik) a tartományi jogszabályok, az ALCA (1992) a parlamenti dokumentumok adatbázisa. A CALEX-ban megtalálhatók az autonóm közösségeket bármilyen vonatkozásban érintő országos szintű jogszabályok, a közösségek saját jogszabályai 1983-tól, törvényei 1983 előttről, és a spanyol alkotmánybíróságnak a tartományokat érintő döntései. Az ALCA a 17 egykamarás tartományi törvényhozás parlamenti dokumentumait (törvényjavaslatok, jegyzőkönyvek, bizottsági ülések naplói, interpellációk és kérdések stb.) tartalmazza. Mindkét adatbázis a dokumentumokra vonatkozó referenciákat foglalja magában; a gyors keresést az egyes tételekhez rendelt megfelelő EUROVOC-kategóriák (nyugat-európai parlamentek többnyelvű tezaurusza) teszik lehetővé.

Az autonóm közösségek vonatkozásában nyújtott szolgáltatások sajátosságai és nehézségei közé tartozik, hogy a tartományi választásokat eltérő időpontokban tartják, így az egyes ciklusok és képviselői mandátumok különböző periódusokra esnek. Speciális jelleggel kölcsönöz a nyelvi sokszínűség; egyes közösségek (pl. Galícia, Baszkföld, Katalónia, Valencia) saját nyelvükön publikálják jogszabályaikat és parlamenti dokumentumai-

kat, amelyek az adatbázisokba már spanyol hivatkozásokkal kerülnek be.

Könyvtár

Mindkét igazgatóság a már meglévő könyvtárak állományaira, hagyományaira alapozva épült ki. A könyvtárak gyűjtőkörét a jog, politika, történelem, a parlamenti ügyek teszik ki; történelmi (a XVI. századtól a XX. század elejéig) és modern (XX. század) állományuk eléri a százezret. A katalogizálás a többi könyvtári munkafolyamathoz hasonlóan számítógéppel történik, melynek során analitikus feltárást is végeznek. A két könyvtárnak speciális, szorosán a parlamenti munkához kötött állománya van, gyarapítása szelektív, a művek állománybavétele és feldolgozása gyors.

Mind a könyvek, mind a külön osztályra tartozó folyóiratok és különféle dokumentumok beszerzésére jellemző a szelektivitás és a célszerűség. A gyorsan épülő, kulcsanyagokat rendelkezésre bocsátó igazgatóságok nagy hangsúlyt fektetnek a Madridban, illetve az ország más területein található különféle speciális dokumentációs és információs intézményekkel való szakmai kapcsolatok kiépítésére és ápolására. Ahelyett, hogy pl. az ENSZ-szel és szakosított intézményeivel kapcsolatos összes dokumentumot igyekeznének beszerezni, inkább a helyi letéti gyűjteményekkel alakítanak ki megfelelő kapcsolatot, és kérik meg tőlük egyes esetekben faxon vagy postán a szükséges anyagokat. Ezek a kapcsolatok kölcsönösségi alapon működnek; az igazgatóságok parlamenti dokumentumokkal vagy egyéb ügyekben állnak a többi intézmény rendelkezésére. A szelektív gyűjtés nem az állományok minőségének alacsony színvonalát jelenti, hanem az ésszerű forrásmegosztást és eszközgazdálkodást.

A könyvtárak dolgozói teljesítenek szolgálatot az olvasótermekben is. A spanyol Kongresszus és Szenátus tagjai és munkatársai nem váltogathatnak az olvasótermek között, és nem is részesülnek olyan széles körű referenzszolgáltatásokban, mint brit kollégáik. A helybeni kutatásra, rövid és gyorsan megválaszolható kérdéseik feltételére a két házban 1-1 kisebb olvasóterem áll rendelkezésükre.

A brit gyakorlathoz hasonlóan a spanyol parlamenti könyvtárak (igazgatóságok) sem nyilvános intézmények. A felhasználói kört elsősorban a képviselők és a szenátorok, munkatársaik és szakértőik, valamint a parlamenti apparátus dolgozói alkotják. Rajtuk kívül a korábban említett szervezeti kapcsolatoknak megfelelően más, elsősorban információs szolgáltató közintézmények esetenként szintén igénybe vehetik a szolgáltatásokat. A nyilvánosság köréből egyetemi hallgatók és oktatók, tudományos kutatók, minisztériumi dolgozók,

újságírók kaphatnak még meghatározott időre (legfeljebb egy hónapra) szóló belépési és használati jogosítványt a könyvtárba és az archívumba, ha olyan dokumentumokra van szükségük, amelyekhez más közgyűjteményekben nem férhetnek hozzá. A parlamenti könyvtár zártsága tehát Spanyolországban sem érvényesül maradéktalanul.

Dokumentáció, Európai Unió

A könyvön kívül minden papírhordozón megjelenő anyag, dokumentum megrendelése, beszerzése, feldolgozása és rendelkezésre bocsátása külön osztályok feladata. A gyűjtőkörbe sorolják a hazai és külföldi periodikákat, a hivatalos közlönyöket, kormányzati kiadványokat, különféle brosúrákat, külföldi parlamentek dokumentumait, nemzetközi szervezetek kiadványait, illetve a tevékenységüket tükröző dokumentációt. Az idegen nyelvű anyagok közül elsősorban a Franciaországban, Olaszországban, Portugáliában, az angolszász Nagy-Britanniában és az Egyesült Államokban, valamint a latin-amerikai országokban megjelenő folyóiratok, parlamenti dokumentumok és jogszabályok érdekesek a spanyol törvényhozás számára. A német nyelvű országok jogszabályalkotó gyakorlata csak részben található meg, s jelentőségük elenyésző, példaértékük nem számottevő. Mindez fokozottabban vonatkozik a közép-kelet-európai országokból, így a Magyarországról érkező parlamenti dokumentumokra is.

Amióta Spanyolország az (akkor még) Európai Közösség teljes jogú tagjává vált (1986), nagy hangsúlyt fektetnek a közösség dokumentumainak beszerzésére és nyilvántartására. A Szenátus igazgatóságán önálló osztály foglalkozik az Európai Uniónak és szerveinek tevékenységével kapcsolatos dokumentumok beszerzésével, nyilvántartásával, és az azokból való tájékoztatással. E dokumentumok közé referenszönyvek, időszaki kiadványok, a hivatalos közlöny (*Official Journal*) különböző sorozatai, az Európa Parlament üléseinek jegyzőkönyvei, a bizottság által kiadott dokumentumok, az Európai Bíróság döntései, az EU-ra vonatkozó, a szaksajtóban megjelent cikkek és tanulmányok tartoznak. Az osztály egyik jogi végzettségű munkatársának feladata, hogy az Európai Unióval kapcsolatos bármely témában, eseti kérésre tanulmányokat készítsen.

A spanyol parlamenti könyvtárakban (igazgatóságokon) a brit gyakorlattól eltérően nem folyik mélyebb, kutató-elemző tevékenységen alapuló információszolgáltatás. A képviselői kérdések nagy része tényekre, adatokra, konkrét dokumentumokra, egy-egy témával kapcsolatos bibliográfia vagy dokumentumcsomag összeállítására vonatkozik. A tájékoztató munkában gyakran használják azt a helyi kiadványt (ún. dosszié), amelyet az egyes

napirendre kerülő törvényjavaslatok témáiban előre állítanak össze az igazgatóságok. A dossziék pl. a képviselői összeférhetetlenségre, vagy akár az országos villamos energetikai rendszerre vonatkozóan a következő dokumentumok teljes szövegét tartalmazzák: országos szintű jogszabályok, alkotmánybírói határozatok, a korábbi – Franco utáni – parlamenti ciklusok ide vonatkozó tevékenysége, az EU jogszabályai, az Európa Parlament tevékenysége, külföldi joggyakorlat, könyvek és tanulmányok bibliográfiája. A Kongresszusban minden törvényjavaslatról az összes dokumentumot teljes szöveggel tartalmazó dossziékat készítenek, a Szenátusban csak a legfontosabb törvényjavaslatokról, és az autonóm tartományokat különösen érintő kérdésekről; nem teljes szöveggel, hanem a dokumentum lényegét tömörítve, illetve összefoglalva jelentetik meg őket.

A rendszeres kutatómunka hiánya mellett a tanulmánykészítés, egy-egy törvényhozási téma összefüggéseinek feltárása csak eseti képviselői vagy szenátori felkérésre jellemző. Mindkét intézménynél csak néhány, a közép- és felsőszintű vezetéshez tartozó, általában jogász, ritkábban könyvtáros-levéltáros végzettségű munkatárs feladatai közé tartozik az elemzések és tanulmányok megírása. A klasszikus dokumentáció- és információszolgáltatás túlsúlya az intézmény hivatali jellegét erősíti.

Publikációk

Mind a Szenátus, mind a Kongresszus igazgatósága részben belső használatra, de külső felhasználók számára történő értékesítésre is sokféle kiadványt jelentet meg. A Szenátus kiadványait önálló osztály gondozza. Külön tájékoztató füzetben mutatják be a felhasználóknak az igazgatóságok által kiadott brosúrákat, dokumentumgyűjteményeket, indexeket, évkönyveket, bibliográfiákat stb. Egy-egy parlamenti ciklus elején a ház minden tagját tájékoztatják a kiadványokról, lehetővé teszik a megrendelésüket és rendszeres kézhezvételüket. A képviselők, illetve szenátorok tehát nem automatikusan jutnak hozzá az összes publikációhoz, hanem csak az általuk kifejezetten kért, számukra fontosakat kapják meg.

A teljesség igénye nélkül felsorolunk néhány kiadványt. A törvényhozók többek között hozzájuthatnak a könyvtár legfrissebb beszerzéseinek jegyzékéhez, az Alkotmánybírói határozatainak gyűjteményéhez, a gyűjtőkörhöz tartozó periodikákban megjelent tanulmányok szelektív jegyzékéhez és összefoglalóihoz egy-egy konkrét témában, vagy a rendszeresen készülő sajtószemléhez is. A Szenátus kiadványai között megtalálhatók pl. az autonóm tartományok parlamenti dokumentumai, az Európai Unió törvényhozásának, az Euró-

pai Gazdasági és Társadalmi Bizottságnak az anyagai.

Adatbázisok

A modern tájékoztatásban használt elektronikus eszközök, belső és külső számítógépes adatbázisok, CD-ROM és online rendszerek ma már a spanyol képviselő-tájékoztatásban is az alapeszközök közé tartoznak. A könyvtári munkafolyamat számítógépesítése is megvalósult a kilencvenes évek elejétől. A két igazgatóság rendszereinek, a katalógusoknak, az egyes osztályok által készített belső adatbázisoknak, a képviselői kérdések és válaszok nyilvántartásainak, a parlamenti információk rendszereknek és a levéltári adatbázisnak a rekordjait egységesen, az Európai Unióban használatos EUROVOC-tezaurusszal indexelik.

Az adatbázisok bemutatásánál sem törekedhetünk teljességre, ezért csak a leggyakrabban használtakat emeljük ki. Mindkét házban lokális hálózat működik. A hálózatok legfontosabb adatbázisai a Kongresszus és a Szenátus parlamenti tevékenységének információit tartalmazó rendszerek (AGRO és GELABER). A két adatbázis nem teljes szövegű, strukturált online rendszer, és mindkét házban elérhető.

Az Európai Unióval kapcsolatos tájékoztató munkát leginkább a brüsszeli és strasbourgi központi adatbankot lekérdező online rendszerek segítik. A CELEX-JUSTIS jogszabály-nyilvántartás; a SCAD különféle, EU-val kapcsolatos dokumentumokat tartalmaz; az ECLAS a bizottság könyvtárának adatbázisa; a RAPID-on a bizottság tevékenységére vonatkozó információk vannak; az EPOQUE pedig az Európa Parlament információs adatbázisa.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a spanyol parlamenti könyvtárak (igazgatóságok) ugyan csak néhány éve, de magas színvonalon automatizáltak; a tájékoztató munkát sokféle, részben helyben készülő, részben a kereskedelmi forgalomból származó CD-ROM vagy online adatbázis segíti. Ennek ellenére a személyes tapasztalatok azt sugallják, hogy a tájékoztató munkatársak hozzáállásában, mentalitásában érezhető még az elektronikával szemben egyfajta tartózkodás, visszafogottság. Ennek magyarázata véleményünk szerint a számítógép általános könyvtári elterjedtségének újszerűségében és a könyvtár méreteiben kereshető.

Archívum

Mindkét igazgatóságon önálló osztályként levéltár működik, amelynek feladata a történelmi (1976 előtti) és a modern (1976 utáni) kongresszusi, illetve szenátusi dokumentumok rendszerezése, tárolása, archiválása. Mint említettük, ezek az

anyagok igény esetén az érdeklődő tudományos közönség számára is rendelkezésre állnak. A parlamenti apparátus részeként működő önálló levéltár létezése Spanyolországban is az archiválás tudományos jelentőségét, a nemzeti értékmegőrzés fontosságának felismerését tükrözi.

Különösen magas színvonalú a Szenátus levéltárában folytatott munka. Két évvel ezelőtt kezdtek meg feltölteni azt a rendszert, amely teljes állapotában a felsőház két történelmi periódusa (1834–1923, illetve 1977-től) összes parlamenti dokumentumait tartalmazni fogja. A rendszer már jelenlegi késztségében is néhány perc alatt előhossa pl. egy-egy múlt századi szenátor személyes adatait, fotóját, és a parlamenti tevékenységét tükröző dokumentumokat, amelyek azonnal kinyomtathatók.

Összefoglaló megjegyzések

Befejezésül összegezzük a brit és a spanyol parlamenti könyvtárak, valamint az ott folyó képviselő-tájékoztatási munka általunk legfontosabbnak ítélt elemeit. Rámutatunk a hasonlóságokra és a különbségekre, néhány szót ejtünk a magyar képviselő-tájékoztatási gyakorlatról is.

1. Az angol parlamenti könyvtárak és elsősorban a képviselőház könyvtára mind a hagyományos (helyben olvasás, kölcsönzés, referenzkérdések megválaszolása), mind a modern könyvtári szolgáltatásokkal (dokumentumcsomagok összeállítása, bibliográfiakészítés, elemző-kutató munka, tanulmánykészítés stb.) használóik rendelkezésére állnak. Klasszikus értelemben vett könyvtárakként, tudományos műhelyekként funkcionálnak. Fejlődésük egyenletesnek és szervesnek mondható, a szolgáltatások mai színvonalát viszonylag hosszabb idő alatt teremtették meg. A Képviselőházi Könyvtárban a törvényhozói és képviselői munka által érintett sokféle speciális szakterületen folyik elemző és (nem akadémiai értelemben vett) kutató tevékenység, amely elmélyültebb és magasabb színvonalú tájékoztatást tesz lehetővé. Ez a tevékenység egyben a könyvtár kutatói műhely jellegét erősíti. A spanyol intézmények már elnevezésükben sem viselik a könyvtár nevet, a hivatali és a könyvtári szervezet jellemzőit egyaránt magukon hordozzák. Intézménytörténeti szempontból rövid idő alatt, alig 10-12 év elteltével építették ki mai szervezeteiket. Mind eszközeiket, mind személyi állományukat és szolgáltatásaik körét tekintve ugrásszerű fejlődésen mentek keresztül. Az igazgatóságokra nem jellemző a tudományos műhely jelleg; főként tényadatokat, dokumentumokat, és a parlamenti ügymenetre

- vonatkozó információkat szolgáltatnak. Kutatómunkát nem végeznek, jelentéseket, tanulmányokat csak felkérésre, eseti jelleggel és nem szervezetszerűen készítenek.
2. A parlamenti könyvtárak mindkét országban zárt könyvtárakként működnek, felhasználói körüket a képviselők, lordok, illetve szenátorok, parlamenti munkatársaik és szakértőik, valamint a hivatali apparátus tagjai alkotják. A tökéletes zártság sem Nagy-Britanniában, sem Spanyolországban nem valósul meg: Londonban a parlamenti munka iránt érdeklődő állampolgár, Madridban a tudományos közönség számára biztosítanak egyfajta szűkített nyilvánosságot. A spanyol képviselőházban is felmerült már az az igény, hogy szélesebb hozzáférhetőséget és nagyobb nyilvánosságot kellene nyújtani általában az állampolgárok, a köz számára. A magyarországi gyakorlatot tekintve a parlamenti dokumentumok teljes nyilvánossága érvényesül, mivel az Országgyűlési Könyvtár 1951-től nyilvános országos jogi szakkönyvtárként működik.
  3. A könyvtári gyűjtőkört tekintve a bemutatott parlamenti könyvtárak nagyfokú hasonlóságot mutatnak. A fontossági sorrend: jog, politikatudomány, történelem, közgazdaságtan, nemzetközi kapcsolatok, szociológia és egyéb társadalomtudományok. Speciális helyzetben van a brit Felsőházi Könyvtár, ahol a kamara igazgatószolgálati funkciója miatt erős a jogi orientáció. A könyvtárak folyóirat- és dokumentumállományai is a fenti prioritások alapján épül. A hazai, külföldi és nemzetközi dokumentumok kezelésének és az azokból történő szolgáltatásoknak a szervezeti elkülönítése a spanyol gyakorlat szembetűnő jellemzője.
  4. A papíron lévő információs források mellett a parlamenti tájékoztatás elengedhetetlen eszközei a különféle elektronikus adathordozók, számítógépes hálózatok, CD-ROM-ok és online adatbázisok. A számítógépesítés nemcsak a tájékoztató munka színvonal-emelkedésével járt, hanem a könyvtári munkafolyamatokat is megkönnyítette és felgyorsította. A brit és a spanyol automatizáció mellett a magyar parlamenti könyvtár számítógépesítésének színvonalja sem marad el, legfeljebb szűkebb azoknak az adatbázisoknak a köre (főleg kereskedelmi online adatbázisok, illetve az Európai Unióra vonatkozó jogi, gazdasági, politikai adatbázisok tekintetében van különbség), amelyekből itthon választhatunk.
  5. Szembetűnő az EU-val kapcsolatos dokumentumok és tájékoztató szolgáltatások külön kezelése; mindkét országban önálló osztályokon, erre a feladatra specializálódott könyvtárosok végzik a dokumentumkezelést, illetve jogászok a szaktájékoztatást. A szervezeti elkülönülés nyilván a brit és a spanyol tagsággal, az EU-ügyeknek az ország politikai és gazdasági életében betöltött jelentőségével, a jogharmonizáció követelményével, és nem utolsósorban a színvonalas tájékoztatás speciális szakismeret-igényével magyarázható. Magyarország teljes jogú tagsági szándékát tekintve érdemes lenne a hazai képviselő-tájékoztatási szolgáltatások jövőbeli továbbfejlesztésénél mindezeket figyelembe venni.
  6. A szolgáltatások körét illetően az intézmények alapfeladatainak és funkcióinak megfelelően a brit, a spanyol és a magyar gyakorlatot is tekintetbe véve nagyfokú hasonlóságot állapíthatunk meg. A képviselői és szakértői kérdések típusai, így a válaszok formái is sokfélék lehetnek: adatok, tények, konkrét dokumentumok eredeti vagy másolatpéldánya, különféle bibliográfiák, jegyzékek, dokumentumcsomagok összeállítása, egy-egy kérdés hazai és külföldi jogi szabályozási megoldásainak összehasonlítása stb. Az igényes és mélyebb, önálló kutatásra és elemzésre épülő tájékoztatáshoz legtovább a londoni alsóház könyvtárában, a többször is említett kutatói tevékenység formájában jutottak el.
  7. A parlamenti tájékoztatói szolgáltatások kihasználtsága nagyfokú, az intézmények rendeltetésüknek megfelelnek, feladataikat ellátják. Mindhárom ország közös tapasztalata, hogy a használatra jogosultak körének csak egy meghatározott, országonként eltérő aránya veszi igénybe a parlamenti könyvtárakat. Ez véleményünk szerint természetes dolog, hiszen ezek az intézmények „csak” a törvényhozók és munkatársaik rendelkezésére álló különféle alternatív információs források (pártintézetek, egyetemek, kutatóműhelyek, kormányzati intézmények, magánszervezetek stb.) egyikét jelentik. Az 1990–1994-es magyar parlamenti ciklus képviselő-tájékoztatásra vonatkozó tapasztalatai azt mutatják, hogy a törvényhozók döntő többsége számára még nem teljesen természetes az 1991-től ismét a parlament szervezetébe tartozó Országgyűlési Könyvtár szolgáltatásainak mélyebb ismerete és igénybevétele.
  8. Az ismertség és a kihasználtság növelésének egyik fontos eszköze az a PR-munka, amire nemcsak Magyarországon, de Angliában és Spanyolországban is komoly erőfeszítéseket tesznek. A könyvtári munkatársak külön kiadványokat készítenek, helyszíni bemutatókat tartanak az új parlamenti tagok és stábjuk számára, vagy éppen mint Magyarországon tették, bizottsági üléseken mutatják be a parlamenti könyvtárat és szolgáltatásait. A módszereket a helyi lehetőségek, az ötletek, és nem utolsó-

sorban a pénzügyi források mértéke is meghatározzák. Míg Angliában a Képviselőházi Könyvtár költségvetése lehetővé teszi, hogy minden képviselő pontosan időzítve, a megválasztását követő hét végén kézhez vegye a könyvtárat, fő munkatársait, és legfőképpen a szolgáltatásait bemutató, a lakására postán eljuttatott kb. 20 perces videofilmet, addig az Országgyűlési Könyvtár tájékoztató füzetét a cikluskezdethez képest csak késéssel, külön forrásokat előteremtve volt képes megjelentetni. A költségvetési keretek és lehetőségek tekintetében a brit és a spanyol parlamenti könyvtárak sokkal kedvezőbb helyzetben vannak, mint az Országgyűlési Könyvtár.

9. A brit és a spanyol parlamenti könyvtárak munkaerő-állományát tekintve elsősorban az ésszerű munkaerő-gazdálkodást (a képzettségnek, végzettségnek megfelelő munkafeladatok ellátása, megfelelő számú adminisztratív és kisegítő személyzet) emelhetjük ki. Nyilvánvaló, hogy az intézménynek sem érdeke az alkalmazottak alulfoglalkoztatottsága, ami hosszú távon a dolgozók munkahelyi közérzetére is kihathat. A munkaerőkérdés egy másik fontos jellemzője a parlamenti könyvtárosok nagyfokú társadalmi és anyagi elismertsége. A brit alsóházi könyvtár alkalmazásában lenni valódi presztízszt jelent az egyén számára. A spanyol parlamenti apparátusba többfordulós, felvételi vizsgákból álló procedura után lehet bekerülni. A szerencsések igencsak megbecsülik állásukat, és csak kivételes esetben hagyják el az igazgatóságot. Talán

felesleges megjegyezni, hogy Magyarországon ma sajnos egyik könyvtárban, így az Országgyűlési Könyvtárban dolgozni sem jelent kiemelt anyagi elismerést és társadalmi presztízszt.

Irodalom

- BIHARI M.–POKOL B.: Politológia. ELTE–Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.
- ENGLEFIELD, D.: Parliamentary libraries and information services. ECPRD, Roma, 1990.
- GRAU, R. M.–GONZALO, M. A.: The European Communities: Reference works and documentary sources of the Spanish Parliament. = Advances in Librarianship, 16. köt.
- GONZALO, M.: The studies and documentation management office. Report for the ninth conference of the Section of Parliamentary Libraries of IFLA. August 1993.
- Guides to the services of the House of Commons Library, Januar 1994.
- The House of Lords: Some statistics. Information Sheet. House of Lords, March 1994.
- Tájékoztató Nagy-Britannia Parlamentjéről. Összeállította: Jamniczky Zs. = Tájékoztató néhány nyugat-európai ország és az észak-európai országok parlamentjéről. Országgyűlés Külügyi Hivatala, Budapest, 1992.
- Tájékoztató Spanyolországról és a spanyol parlamentről. Összeállította: Raffay G. = Tájékoztató néhány dél-európai és nyugat-európai ország parlamentjéről. Országgyűlés Külügyi Hivatala, Budapest, 1993.

Beérkezett: 1995. I. 26-án.

Rendezvénytár

7. Közös Európai Hálózati Konferencia

Budapest, 1996. május 13–16.

Szervező: JENC7 Secretariat
c/o TERENA Secretariat
Singel 466–468
NL–1017 AW Amsterdam
E-mail: jenc7.sec@terena.nl

Multimédia alkalmazások, szolgáltatások és technikák, ECOMAST '96 európai konferencia

Bordeaux, 1996. május 20–24.

Szervező: ECOMAST
Programme Committee Laboratoire de
Telecommunications
Batiment Stevin
B-1348 Louvain la Neuve
Tel.: +32 2 2963476
Fax: +32 2 2961786
E-mail: ecomast@postman.dg13.cec.be

Krím '96 – Könyvtárak és egyesületek a változó világban: új technológiák és az együttműködés új formái

Foros (Krím, Ukrajna), 1996. június 1–9.

Szervező: Orosz Nemzeti Nyilvános Tudományos és Műszaki Könyvtár
Tel.: 007-095 925-49-64
Fax: 007-095 921-98-62
Telex: 411180 bgpnt su
E-mail: CRIMEA96@gpntb.msk.su

„Hálózatok, hálózatépítés és alkalmazása a digitális könyvtárban” IATUL-konferencia

Irvine (Kalifornia, USA), 1996. június 24–28.

Szervező: Julia Gelfand, IATUL 1996 Coordinator
Applied Sciences Librarian,
UC-Irvine
Tel.: +1 714 824-4971
Fax: +1 714 824-3114
E-mail: jgelfan@uci.edu